

T-322/01. sz. ügy

**Roquette Frères SA
kontra
az Európai Közösségek Bizottsága**

„Verseny – Kartellek – Nátrium-glükonát – EK 81. cikk – Bírság – A 17. rendelet
15. cikkének (2) bekezdése – Bírságkiszabási iránymutatás – Engedékenységi
közlemény – Az arányosság elve – Egyenlő bánásmód – A ne bis in idem elve”

Az Elsőfokú Bíróság ítélete (harmadik tanács), 2006. szeptember 27. II - 3145

Az ítélet összefoglalása

- 1. Verseny – Bírságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A piacra gyakorolt tényleges hatás
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, I.A. pont, 1. bekezdés)*

2. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértés súlya (17. tanácsi rendelet, 15. cikk)*
3. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértés súlya (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény)*
4. *Verseny – Kartellek – Versenytorzítás – Értékelési szempontok (EK 81. cikk, (1) bekezdés)*
5. *Eljárás – Keresetlevél – Alaki követelmények (Az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata, 44. cikk, (1) bekezdés, c) pont)*
6. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 96/C 207/04 bizottsági közlemény)*
7. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás – A bírág alóli mentesítés vagy a bírág csökkentése az eljárás alá vont vállalkozás együttműködése miatt (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 96/C 207/04 bizottsági közlemény, B. szakasz, b) pont, és C. szakasz)*
8. *Verseny – Bíróságok – Közösségi szankciók és valamely tagállamban vagy harmadik államban a nemzeti versenyjog megsértése miatt kiszabott szankciók (17. tanácsi rendelet, 15. cikk)*
9. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértő vállalkozás forgalma (17. tanácsi rendelet)*
10. *Verseny – Bíróságok – Összeg – Meghatározás (EK 81. cikk, (1) bekezdés; 17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 1.A. pont,)*

11. Eljárás – A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelem

(Az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata, 62. cikk)

12. Verseny – Bíróságok – Összeg – A Bizottság mérlegelési jogköre – Az Elsőfokú Bíróság korlátlan felülvizsgálati jogköre

(EK 229. cikk; 17. tanácsi rendelet, 17. cikk)

1. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás 1.A. pontja első bekezdésének értelmében a bírságoknak a jogsértés súlyának függvényében végzett kiszámítása során a Bizottság különösen figyelembe veszi a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető. A kartell ilyen mérhető hatását kellőképpen bizonyítottnak kell tekinteni, amennyiben a Bizottság képes konkrét és megbízható bizonyítékokat szolgáltatni, amelyek megfelelő fokú valószínűséggel alátámasztják, hogy a kartell hatást gyakorolt a piacra.

Valamely kartell érintett piacra gyakorolt hatásának vizsgálata ugyanis szükségszerűen bizonyos feltételezések felállításához vezet. Ezzel kapcsolatosan a Bizottságnak különösen azt kell megvizsgálnia, milyen szintű lett volna a kérdéses termék ára, ha a kartell nem állt volna fenn. Vagyis az árak tényleges alakulása okainak vizsgálatakor kockázatos ezen okok mindegyikének külön jelentőséget tulajdonítani. Azon objektív körülményt kell figyelembe venni, hogy

az árkartell miatt a felek éppen az árversenyhez kapcsolódó szabadságukról mondtak le. Tehát a kartell tagjai által ezen önkéntes tartózkodáson kívüli tényezőkből eredően gyakorolt befolyás felmérése szükségszerűen megfelelő fokon valószínűsíthető következtetéseken, és nem pontosan mérhető tényeken alapul.

Ennélfogva, hacsak nem akarjuk megfosztani a bírság összegének meghatározásánál figyelembe vehető, az 1.A. pontja első bekezdésén alapuló szempontot annak hatékony érvényesülésétől, nem kifogásolható, hogy a Bizottság az olyan versenyellenes céllal rendelkező kartellnek, mint az árakkal vagy kvótákkal kapcsolatos kartell, az érintett piacra gyakorolt tényleges hatására támaszkodott, anélkül hogy ezt a hatást felmérte volna, vagy e kérdésről számszerű értékelést szolgáltatott volna.

(vö. 71–75. pont)

2. A tiltott kartellek megtorlása terén valamely vállalkozás által ténylegesen tanúsított magatartás a kartell piacra gyakorolt hatásának értékelése szempontjából irreleváns, mivel az ő részvételével megvalósított jogsértésből mint egészből származó hatásokat kell figyelembe venni.

Ugyanígy nincs szükségszerű összefüggés valamely kartell hatása és annak időtartama között. Ennek megfelelően nem zárható ki, hogy ha egy kartell hatása nem érvényesül hosszú időn keresztül, viszont rövid időn keresztül romboló hatást vált ki, ennek a kartellnek a hatása ugyanolyan jelentős, mint azé, amelyik teljes fennállása alatt fejt ki egy bizonyos mértékű hatást. Még ha a kartell bizonyos időszakokban nem is fejt ki hatást, vagy csak korlátozott hatást fejt ki, nem bizonyítja szükségszerűen azt, hogy annak hatása enyhébb, mint egy teljes fennállása alatt hatással bíró kartellé.

(vö. 89–90., 121., 128., 141., 179. pont)

3. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerint a bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát figyelembe kell venni. Ezenfelül a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló

iránymutatás szerint a bírság kiindulási összegét a jogsértés súlya alapján kell meghatározni, figyelembe véve a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, valamint az érintett földrajzi piac méretét.

E jogi háttér tehát önmagában nem kötelezi kifejezetten a Bizottságot a termékpiac jelentéktelen méretének a figyelembevételére.

Mindemellett a jogsértés súlyának mérlegelésekor a Bizottságnak sok tényezőt kell figyelembe vennie, amelyeknek jellege és jelentősége a kérdéses jogsértés típusától és az érintett jogsértés különleges körülményeitől függően változik. A jogsértés súlyát alátámasztó tényezők között esetenként szerepelhet a jogsértéssel érintett termék értéke, a szóban forgó termékpiac mérete és a vevők ereje.

Következésképpen, még ha a piac mérete figyelembe vehető tényező is a jogsértés

súlyának megállapítása során, annak jelentősége a jogsértés sajátos körülményeitől függően változik.

(vö. 147–150. pont)

4. Az EK 81. cikk (1) bekezdésének valamely megállapodásra, illetve összehangolt magatartásra történő alkalmazásának vizsgálata tekintetében a megállapodás tényleges hatásait felesleges figyelembe venni, ha már egyszer bebizonyosodott, hogy e megállapodás célja a közös piacon a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

(vö. 201. pont)

5. Az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzatának 44. cikke 1.§-ának c) és d) pontja szerint a keresetnek többek között tartalmaznia kell a felhozott jogalapok rövid ismertetését. Ezenfelül függetlenül a terminológiai kérdésektől, ennek az ismertetésnek megfelelően érthetőnek és pontosnak kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye az alperes számára azt, hogy előkészítse védekezését, az Elsőfokú Bíróság számára pedig azt, hogy a kereset tárgyában határozhasson, adott esetben, anélkül hogy bármilyen más további információt kellene kérnie. A

jogbiztonság és a gondos igazságszolgáltatás biztosítása érdekében a kereset elfogadhatóságához ugyanis a lényegi tény- és jogkérdéseknek, amelyekre alapul, ha csak röviden is, de a keresetből magából koherens és érthető módon ki kell tűnniük.

Ebben a tekintetben különösen nem az Elsőfokú Bíróság feladata valamennyi, az első jogalap alátámasztása érdekében előadott körülményt megvizsgálni annak eldöntése érdekében, hogy ezek a körülmények egyúttal a második jogalapot is alátámaszthatják-e. Nem változtat ezen a következtetésen az a tény sem, hogy a Bizottság valamely jogalap nyilvánvaló pontatlansága ellenére kifejezetten megkísérelte azonosítani azon, a felperes által az első jogalappal összefüggésben felhozott érveket, amelyek esetlegesen a második jogalapját is alátámaszthatják, és megkísérelte azokat ebben az összefüggésben megválaszolni. A Bizottság által ily módon kialakított álláspont ugyanis pusztán feltételezés a felperes által előterjesztett jogalap pontos terjedelmével kapcsolatban. Nem teszi azonban lehetővé a második jogalap pontos terjedelmének meghatározását.

(vö. 208–209. pont)

6. A bíróságok alóli mentességről és a bíróságok csökkentéséről szóló közle-

mény a Bizottság mérlegelési jogköre gyakorlásából következik, és mindössze a Bizottság jogkörének az egyenlő bánásmód elve alapján történő önkéntes korlátozását jelenti. E közlemény olyan jogos elvárásokat keletkeztet, amelyekben a vállalkozások egy kartell létezésének a Bizottság felé történő felfedésekor bízhatnak. Tekintettel az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartására, és arra a jogos bizalomra, amelyeket a Bizottsággal együttműködni kívánó vállalkozások a közleményből levonhatnak, a Bizottság köteles azt betartani, amikor valamely vállalkozás együttműködését a vele szemben kiszabott bírság összegének meghatározása kapcsán értékeli.

csökkentéséről szóló közlemény C. szakasza alapján a bíróság jelentős mértékű csökkentésében részesülhessen, a hivatkozott közlemény előírja, a B. szakaszra visszautaló C. szakaszának b) pontjában, hogy annak elsőként kell döntő bizonyítékot szolgáltatnia a kartell fennállásának bizonyítására. A közlemény nem írja elő azt, hogy e feltétel teljesüléséhez a titkos kartell a Bizottság részére felfedő vállalkozásnak a kifogásközlés megfogalmazásához, vagy még kevésbé a jogsértést megállapító határozat elfogadásához szükséges meghatározó bizonyítékok összességét kellene szolgáltatnia.

(vö. 237–239. pont)

E tekintetben sem akár valamely versenyszabályok megsértéséért bírságot kiszabó határozat elfogadását megelőzően közzétett új közleménytervezet, sem e határozat elfogadását követően közzétett új közlemény nem járhat a Bizottság mérlegelési jogköre gyakorlásának önkéntes korlátozását jelentő hatással ilyen esetben.

8. A *ne bis in idem* elve tiltja, hogy ugyanazt a személyt ugyanazon jogsértő magatartás miatt egyazon védett jogtárgy védelmében többször szankcionálják. Ezen elv alkalmazása három konjunktív feltétel teljesüléséhez kötött: a tények azonossága, a jogsértés elkövetőjének azonossága és a védett jogtárgy azonossága.

(vö. 223–224. pont)

7. Ahhoz, hogy valamely vállalkozás a bírságok alóli mentességről és a bírságok

Így valamely vállalkozás jogszerűen lehet ugyanazért a jogellenes magatartásért két párhuzamos, egyrészt a szóban forgó tagállam illetékes hatósága, másrészt a

Közösség általi eljárásnak tárgya és így kétszeres szankciónak lehet kitéve, feltéve hogy ezek az eljárások különböző célra irányuljanak, és a megsértett rendelkezések nem azonosak.

határozása során tévedés történt a figyelembe veendő forgalom tekintetében, e tévedés bizonyítása a bírság összegének kiigazítását vonja maga után még akkor is, ha a tévedés a vállalkozásnak tudható be.

(vö. 293. pont)

Következésképpen a *ne bis in idem* elve még kevésbé alkalmazható olyan esetben, amikor az egyrésztől a Bizottság, másrésztől a valamely harmadik állam hatóságai által lefolytatott eljárások, illetve kiszabott szankciók egyértelműen eltérő célra irányulnak. Ugyanis az előbbi eset a torzítatlan versenynek az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség területén történő fenntartására irányul, utóbbi pedig az valamely harmadik állam piacának védelmét célozza. Ebben az esetben nem valósul meg a védett jogtárgy azonossága, amely a *ne bis in idem* elve alkalmazásának feltétele.

10. Az EK 81. cikk (1) bekezdését megsértő vállalkozásokat a bírság összegének meghatározása céljából csoportokba sorolják, az így azonosított egyes csoportok küszöbértékeinek koherensnek és objektív módon igazolhatónak kell lenniük.

(vö. 295. pont)

(vö. 277–281. pont)

9. Amennyiben valamely, a közösségi versenyjogi szabályokat megsértő vállalkozással szemben kiszabott bírság meg-

11. Az Elsőfokú Bíróság csupán akkor köteles helyt adni a szóbeli szakasz újbóli megnyitására irányuló kérelemnek, amelynek célja a hivatkozott új tények figyelembevétele, amennyiben az érintett fél olyan tényekre hivatkozik, amelyek döntően befolyásolják a jogvita eldöntését, és e tényeket nem tudta a szóbeli szakasz befejezését megelőzően előterjeszteni.

Valamely, a versenyjogi szabályokat megsértő vállalkozással szemben bírságot kiszabó határozat meghozatalát követően a jogsértésben részt vevő más vállalkozásokat érintő határozat elfogadása nem minősül olyan jellegű új elemnek, amely meghatározó befolyással lehetne az első határozat jogszerűségére, és ezért ezen az alapon nincs helye az eljárás újbóli megnyitásának.

Valamely közösségi jogi aktus jogszerűségét ugyanis vagy a tényállás alapján, vagy az aktus elfogadásának időpontjában hatályos jog szerint kell értékelni. Ebből eredően a közösségi jogi aktus elfogadásának időpontját követően felmerülő körülmények az aktus jogszerűségének értékelésénél nem vehetők figyelembe. Valamely határozat jogszerűségét továbbá főszabály szerint a felek által a közigazgatási eljárás során megnevezett, illetve a határozatban rögzített ténybeli és jogi elemek alapján kell vizsgálni. Máskülönben veszélybe kerülne a – korábbi – közigazgatási eljárás és az – azt követő – bírósági felülvizsgálati eljárás közötti összhang, amely a ténybeli és jogi elemek azonoságán alapul.

(vö. 323–326. pont)

12. A versenyjogi szabályok megsértése miatt kiszabott bírságok összegének meghatározását illetően az Elsőfokú Bíróság a felperes által előterjesztett kifogásokra tekintettel, korlátlan felülvizsgálati jogkörében figyelembe vehet olyan további információkat, amelyek a megtámadott határozatban nem kerültek említésre. Azonban a jogbiztonság elvére tekintettel ennek a lehetőségnek főszabály szerint olyan körülményekre vonatkozó információk figyelembevételére kell korlátozódnia, amelyek a megtámadott határozatot megelőzően keletkeztek, és amelyeket a Bizottság az adott határozat meghozatalakor ismerhetett volna. Más megközelítés arra vezetne, hogy az Elsőfokú Bíróságnak olyan kérdés tekintetében kellene helyettesítenie a közigazgatási szervet, amelyet utóbbi még nem volt köteles vizsgálni, ami hatásköre bitorlásához, és általában véve a hatáskörmegosztás rendszerének megsértéséhez, valamint a bírósági és közigazgatási intézmények közötti egyensúly megbonnlásához vezetne.

(vö. 327. pont)